

“นรก” : การศึกษาสภาวะการหลายความหมายแบบมีหลักการ¹

“Narók”: The Study in Principled Polysemy

ตรีณรภัทร ตรีประเคน²

นัทธ์ชนัน นาทประทาน³

คเชนทร์ ตัญศิริ⁴

Received 22 July 2021

Revised 3 September 2021

Published 8 November 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และแจกแจงความหมายของคำว่า “นรก” ในภาษาไทย โดยศึกษาจากถ้อยคำที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (TNC) และสื่อออนไลน์ Twitter รวมทั้งสิ้น 1,000 ประโยค ร่วมกับการใช้แนวคิดสภาวะการหลายความหมายแบบมีหลักการ (Principled Polysemy) ในการจำแนกความหมาย พบว่า นรก มีความหมาย ‘สถานที่ ดินแดน’ จัดเป็นความหมายต้นแบบ และมีความหมายขยายอื่น ๆ จำนวน 5 ความหมาย ได้แก่ ‘พญามัจจุราช’ ‘เลว ชั่ว’ ‘สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา’ ‘การบอกระดับมาก’ ‘ช่วย ฉิบหาย’ ทั้งนี้พบว่า การขยายความหมายนั้นเป็นกระบวนการขยายความหมายด้วยกระบวนการนามนัย (Metonymy)

คำสำคัญ: นรก สภาวะการหลายความหมาย กระบวนการนามนัย

Abstract

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท เรื่อง “นรก และ hell: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์บริฐาน” สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² นิสิตระดับปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ treenorapat.t@ku.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ fhumncn@ku.ac.th

⁴ อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ fhumkct@ku.ac.th

This article aims to analyze and clarify the meaning of the word *Narók* in Thai by collecting the 1,000 in total of data from any utterances appearing in Thailand National Corpus (TNC) and Social network platform named Twitter. Principled Polysemy is applied to the use of analysis to clarify each meaning; in other words, as criteria to distinguish the new meanings. The prototypical meaning of *Narók* is a place for various religions is believed as a spiritual realm of evil and suffering. Other meanings found are: 1) a god of death; 2) being bad or malevolent; 3) unfavorable state; 4) degree of extreme point; and 5) self-swearing for unfortunate event. It is also found that the word-meaning extension process is applied by metonymy.

Keywords: *Narók*, Principled Polysemy, Metonymy

บทนำ

ความตายและชีวิตหลังการตายเป็นความเชื่อที่อยู่ในระบบความคิดของคนไทยซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด การทำความดีเพื่อให้หลุดพ้นจากการเกิดในโลกมนุษย์ไปเกิดยังสรวงสวรรค์ซึ่งเป็นดินแดนเบื้องบนสำหรับผู้ดำรงอยู่ในความดี แต่เมื่อสะสมการทำความชั่วก็จะต้องลงไปชาติใช้กรรมในนรกซึ่งเป็นดินแดนเบื้องล่างสำหรับผู้ทำความชั่ว

นรก ในภาษาไทยเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย สามารถปรากฏได้ในหลายบริบทและเกิดเป็นความหมายที่หลากหลายขึ้น ในด้านวากยสัมพันธ์ คำว่า *นรก* ในภาษาไทยปรากฏได้ในหลากหลายตำแหน่ง โดยมีแนวโน้มที่จะมีคุณสมบัติได้หลายชนิดของคำ โดยปกติแล้ว *นรก* อาจจะถูกใช้เป็นคำนามที่อยู่หน้าคำกริยา เช่น ในประโยคที่ (1) ปรากฏหลังคำกริยาในประโยคที่ (2) และ (3) และปรากฏตามหน้าคำบุพบทได้ในประโยคที่ (4)

- (1) *นรก*ไม่ละเว้นหรือยกเว้น จะทำชั่วนิดหน่อย ตายก็ต้องโดนลงโทษทุกคนเธอ
- (2) ต้องเชื่อ เพราะแค่ไม่เชื่อ เธอต้องไป*นรก*แล้ว
- (3) ช่วงไม่ถึงอาทิตย์ก่อนสอบเป็นช่วงเวลาที่นี้รู้สึกกลัวกับตก*นรก* วันๆจมอยู่กับกองหนังสือ⁵

⁵ การสะกดคำของประโยคตัวอย่างในบทความนี้เป็นการสะกดคำตามแหล่งข้อมูลต้นฉบับ

(4) *นรก* ของคนหิวคือการสั่งอาหารมากเกินไปจนต้องกินให้หมด

นรก ยังตามหลังคำนามได้ เช่น ปรากฏหลังคำนาม *น้ำ* ในประโยคที่ (5) และปรากฏหลังคำนาม *เดือน* ในประโยคที่ (6)

(5) เพราะเป็นพิษสุราเร็วหรือไม่ก็เกิดโรคที่เป็นผลข้างเคียงจากการดื่มสุรามาก แต่คนอยู่ข้างหลังก็ไม่สะทกสะท้าน ยังคงเดินหน้าแสวงหาน้ำ *นรก* มารินลงคอต่อไป

(6) เมื่อไรเดือน *นรก* นี้จะหมดสักที มีงานแทบทุกวัน แทบนับวันหยุดได้

นรก สามารถปรากฏข้างหลังคำกริยาคุณศัพท์ได้อีกด้วย เช่น ปรากฏหลังคำกริยาคุณศัพท์ *แพง* ในประโยคที่ (7) และปรากฏหลังคำกริยาคุณศัพท์ *ยาก* ในประโยคที่ (8)

(7) หอบในราคา 9,000 เลย แพงโคตร ค่าไฟอีก 3,000 แพง *นรก* เลย ไปหาหอบอื่นเถอะ

(8) เกมนี้ นอกจากจะแพงแล้ว ยังไม่สนุกด้วย เล่น *นรก* ยาก

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า *นรก* สามารถปรากฏเดี่ยวได้หรือปรากฏร่วมกับคำที่เพิ่ม ความเข้มข้นโดยใช้วิธีซ้ำคำ ได้แก่ *มาก ชัดๆ จริงๆ แท้ๆ* โดยวางไว้หน้าหรือท้ายประโยค เช่น ประโยคที่ (9) และประโยคที่ (10)

(9) อีกสองวันเปิดเทอมแล้ว *เว้ย นรก*

(10) *นรก* มาก ที่โดนเข้าค่ายปรับพฤติกรรมไม่ใช่เพราะชอยผมนะ แต่มาสาย

เห็นได้ชัดเจนนว่า ในปัจจุบัน คำว่า *นรก* มีการปรากฏหลากหลายตำแหน่ง ซึ่งมีแนวโน้มที่ความหมายของ *นรก* จะเปลี่ยนแปลงไปอีกเช่นกัน โดยอาจใช้เป็นความหมายต้นแบบ (Prototypical Meaning) ซึ่งหมายถึงแดนหรือภูมิที่เชื่อกันว่าผู้ที่ทำบาปจะต้องไปเกิดและ ถูกลงโทษ เต็มไปด้วยความทุกข์ ปราศจากความสุข (สมจินต์, 2533) และความหมายที่ขยายออกไป เช่น เมื่อเปรียบเทียบ *นรก* ในประโยคที่ (1) และในประโยคที่ (2) จะพบว่าเป็นคนละความหมายกัน โดยที่ *นรก* ในประโยคที่ (2) ปรากฏร่วมกับกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* มีความหมายเป็นสถานที่ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการเดินทาง ในขณะที่ *นรก* ในประโยคที่ (2) เป็นผู้แสดงการกระทำ *ไม่ละเว้น* และเมื่อพิจารณาประโยคอื่น ๆ แล้วนั้น จะพบความหมายอื่น ๆ อีก ที่ไม่ได้หมายถึง

'สถานที่ ดินแดน' ดังนั้นตำแหน่งการปรากฏและความหมายอื่น ๆ ที่ขยายออกมาจึงมีความสัมพันธ์กัน และอาจถูกนับเป็นความหมายใหม่อีกความหมายหนึ่งได้

ในบทความนี้จะวิเคราะห์ความหมายของ *นรก* ที่เกิดในตำแหน่งและบริบทต่าง ๆ แต่ไม่วิเคราะห์ *นรก* ที่อยู่ในวลีจำเพาะ (Phraseological Unit) ที่มีการตรึงแน่นสูง โดยใช้เกณฑ์ ในการจำแนกความหมายตามแนวคิดสภาวะหลายความหมายอย่างมีหลักการ (Principled Polysemy) เพื่อแยกความหมายหนึ่งออกจากความหมายหนึ่ง นอกจากนี้จะวิเคราะห์กระบวนการขยายความหมายของแต่ละความหมายใหม่ รวมถึงแสดงแผนภาพให้เห็นความสัมพันธ์ของความหมายต่าง ๆ ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์และแจกแจงความหมายที่แสดงโดยคำว่า *นรก* ในภาษาไทย

วิธีการ

1. วิธีการเก็บข้อมูล

1.1 ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยได้มาจากคลังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเครือข่ายสังคมออนไลน์

1.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ TNC (Thailand National Corpus) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตใช้สำหรับการค้นหาคำหรือวลีในภาษาไทย จำนวน 280 ประโยค และเก็บข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์ทวิตเตอร์ (Twitter) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้งานจริง อีกจำนวน 720 ประโยค รวมทั้งสิ้น 1,000 ประโยค

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

2.1 การเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

2.1.1 ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ระบุคำสำคัญ “นรก” จำนวนตัวอย่างที่ต้องการให้แสดงผลลงไปในช่วงค้นหา และเลือกประเภทของคลังข้อมูลทุกประเภท

2.1.2 ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ เมื่อเข้าถึงข้อมูลผู้ใช้ของตนเองแล้ว ให้ระบุคำสำคัญ “นรก” ในช่วงค้นหา แล้วเลือกให้แสดงผลแบบ “ล่าสุด” (Latest) ทวิตเตอร์จะแสดงผลประโยคที่ผู้ใช้พิมพ์คำดังกล่าวเรียงจากล่าสุดลงไป

2.2 คัดและเลือกตัวอย่างข้อมูล โดยเลือกที่ซ้ำกันและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องในขอบเขตงานวิจัย
ออก

2.2.1 ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (TNC) เมื่อระบุคำสำคัญ “นรก” แล้ว พบว่า มีข้อความที่ปรากฏคำดังกล่าว จำนวน 984 ประโยค จึงได้ใช้ตารางของเครซีและมอร์รีในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรขนาดเล็ก พบว่า ควรเก็บตัวอย่าง 280 ประโยค และได้กระจายข้อมูลโดยการเก็บทุก ๆ ลำดับที่ 4 และลำดับที่ 6

2.2.2 ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ เมื่อระบุคำสำคัญ “นรก” ลงในช่องค้นหาแล้ว เก็บตัวอย่างเพิ่มอีก 730 ประโยค โดยเก็บทุก ๆ 3 วัน วันละ 100 ประโยค เพื่อกระจายข้อมูลและหลีกเลี่ยงประโยคที่อยู่กระแสหลักเดิม ๆ ที่เป็นความสนใจในช่วงนั้น เช่น ถ้าอยู่ในช่วงสอบเข้ามหาวิทยาลัย จะพบ *นรก* ในการสอบถึงข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย หรือระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งจะพบบริบทเดิม ๆ ทุกครั้ง

3. วิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 จัดกลุ่มตามตำแหน่งการปรากฏของคำว่า *นรก*

3.2 วิเคราะห์ชนิดของคำตามการปรากฏ

3.3 วิเคราะห์ความหมายจากบริบททางภาษาและตำแหน่งการปรากฏ โดยวิเคราะห์ความหมายที่แยกออกจากความหมายต้นแบบ โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายตามแนวคิดสภาวะการหลายความหมายแบบมีหลักการ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์แต่ละความหมายให้เห็นในรูปแบบแผนภาพ

4. สรุปผล

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาคำว่า *นรก* ทุกบริบทที่ใช้ในปัจจุบัน ยกเว้น *นรก* ที่ปรากฏในประโยคที่นิยามศัพท์ดังกล่าว และ คำว่า *นรก* ที่ปรากฏเป็นวลีจำเพาะ (Phraseological Phrase) ที่มีความตรึงแน่นของการปรากฏร่วมกันสูง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาสภาวะหลายความหมายจากมุมมองสภาวะการหลายความหมายอย่างมีหลักการ

กระบวนการในการวิเคราะห์ความหมายที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับมากกระบวนการหนึ่งคือการวิเคราะห์ความหมายแบบแจกแจงละเอียด (Full Specification Approach) ที่เน้นการวิเคราะห์ที่ความสัมพันธ์ภายในประโยค แจกแจงและอธิบายความหมายที่แตกต่างกันโดยอาศัยความต่างของวัตถุเคลื่อนที่ (Trajector) และพื้นที่อ้างอิง (Landmark) ซึ่งหากมีความแตกต่างกันในการสัมผัสระหว่าง 2 ส่วน จะแยกเป็นความหมายใหม่ได้ การวิจัยที่มีชื่อเสียงและเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการวิเคราะห์ความหมายแบบแจกแจงละเอียด คืองานวิจัยของ เลคอฟและบริคแมน (อ้างถึงใน Evans & Green, 2006) ที่ได้วิเคราะห์การใช้คำบุพบท *over* ในภาษาอังกฤษ และได้แจกแจงความหมาย *over* เกินกว่า 10 ความหมาย ผ่านการวิเคราะห์จากความต่างทางการสัมผัสระหว่างวัตถุพื้นที่ (Trajector) กับพื้นที่อ้างอิง (Landmark) ยกตัวอย่าง เช่น

(ก) The bird flew over the wall.

(ข) Sam climbed over the wall.

คำบุพบท *over* ในประโยค (ก) และ (ข) จัดเป็นคนละความหมายกัน เนื่องจาก เมื่อพิจารณาบริบทแล้ว *over* ในประโยค (ก) แสดงให้เห็นภาพว่า วัตถุ *the bird* ไม่ได้สัมผัสกับพื้นที่ *the wall* ในขณะที่ *over* ในประโยค (ข) ทำให้เห็นภาพว่า วัตถุ *Sam* ได้สัมผัสกับ *the wall* จากหลักเกณฑ์นี้ทำให้แยกความหมาย *over* ได้อย่างมากมาย

อย่างไรก็ตาม ไทเลอร์และเอเวนส์ (Tyler & Evans, 2003) เห็นว่าการอธิบายความหมายด้วยการวิเคราะห์แบบแจกแจงละเอียด (Full Specification Approach) มีความบกพร่องในการกำหนดเกณฑ์ในการแยกความหมายหนึ่งออกจากความหมายหนึ่ง เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกความหมายไม่ชัดเจน ขาดหลักการในการพิจารณาที่แน่ชัด ซึ่งก่อให้เกิดความหมายที่มากเกินไป และขาดการตีความจากบริบทภายนอก จึงทำให้ไม่สามารถตัดสินได้ว่าคำบางคำควรเป็นความหมายใหม่หรือเป็นความหมายย่อยเพียงเท่านั้น ทั้งนี้ได้เสนอแนวคิดสภาวะหลายความหมายอย่างมีหลักการ (Principled Polysemy) ขึ้น โดยหาสิ่งที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการแยกความหมายต่าง ๆ ทำให้เครือข่ายความหมายที่ได้มาชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น เกณฑ์ที่จะนำมาใช้ต้องสอดคล้องกันกับ 2 แนวคิดนี้ 1) เกณฑ์ที่จะใช้ต้องสามารถตัดสินเพื่อหาความแตกต่างของความหมายที่ใกล้เคียงกันได้โดยการวิเคราะห์ทางบริบทและความแตกต่างของคำหลายความหมายจากความคลุมเครือได้ 2) เกณฑ์ที่จะสามารถวิเคราะห์เพื่อหาความหมายต้นแบบได้ ทั้งนี้ ไทเลอร์และเอเวนส์ (Tyler & Evans, 2003) ได้สรุปเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการจำแนกคำหลายความหมายไว้ 3 ข้อ ได้แก่

1) เกณฑ์ความหมาย (Meaning Criterion) ความหมายที่จะถูกตัดสินให้เป็นอีกหนึ่งความหมายได้ ต้องเป็นความหมายใหม่ที่เด่นชัดขึ้นมานอกเหนือจากความหมายเดิม

2) เกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ (Concept Elaboration Criterion) ความหมายใหม่ที่แยกออกจากความหมายเดิมต้องมีรูปแบบการขยายความที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งอาจจะพิจารณาจากข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ

3) เกณฑ์ไวยากรณ์ (Grammatical Criterion) คำที่แสดงความหมายที่แยกออกจากความหมายเดิม ต้องปรากฏในรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างออกไปจากความหมายเดิม ซึ่งอาจจะพิจารณาจากหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่คำแสดงความหมายดังกล่าวปรากฏ

การที่ความหมายหนึ่งจะถูกแยกออกจากความหมายเดิมได้ต้องผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 2 ข้อ โดยจะต้องผ่านเกณฑ์ข้อแรก 1 ข้อ และข้อที่ 2 หรือข้อที่ 3 อีก 1 ข้อ ซึ่งไทเลอร์และเอแวนส์ (Tyler & Evans, 2003) ได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในการแยกความหมายคำว่า *time* ยกตัวอย่าง เช่น

(1) *Time* flies when you're having fun.

(2) The *time* has arrived to finally tackle environmental pollution.

ไทเลอร์และเอแวนส์ (Tyler & Evans, 2003) ได้แยกความหมายของ *time* ในประโยคที่ (1) และ (2) ออกจากกัน โดยการใช้เกณฑ์ข้างต้น ในประโยคที่ (1) *time* ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลา (Duration) เป็นการเคลื่อนที่ (Motion) ในขณะที่ *time* ในประโยคที่ (2) ไม่ได้ให้ความหมายช่วงเวลา แต่ให้ความหมายจุดเวลา (Moment) ซึ่งผ่านเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายในข้อแรก จึงมีแนวโน้มที่ *time* ของประโยคที่ (1) และ (2) จะแตกต่างกันและสามารถแยกความหมายออกจากกันได้

เมื่อพิจารณาถึงเกณฑ์ข้อที่ 2 จะพบว่า *time* ในความหมายช่วงเวลาและความหมาย จุดเวลามีการเลือกคำที่ปรากฏร่วมกันเฉพาะและไม่สามารถใช้แทนกันได้ ซึ่ง *time* ในความหมายช่วงเวลาจะสามารถใช้กับกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว ความเร็ว สภาวะที่ไม่ปรากฏให้เห็นได้ เช่น

(3) The *time* has vanished.

Time ในประโยคที่ (1) และ (3) ให้ความหมายช่วงเวลาเช่นเดียวกัน สืบเนื่องจากกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *fly* และกริยาที่แสดงสภาวะที่ไม่ปรากฏให้เห็น *vanish* เวลาเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่นได้ เคลื่อนไหวได้ จึงจัดเป็นมโนทัศน์เดียวกันได้

ในขณะเดียวกัน หากใช้กริยาแสดงการเคลื่อนไหวใน *time* ซึ่งให้ความหมายจุดเวลา (Moment) ก็จะทำให้ยากในการตีความและไม่เป็นธรรมชาติของภาษาที่ใช้กัน สืบเนื่องจากประโยคที่ (4) เป็นประโยคที่นำประโยคที่ 2 มาเปลี่ยนเป็นกริยาแสดงการเคลื่อนที่

(4) ?*The time has vanished to finally tackle environmental pollution.*

จึงสรุปได้ว่า *time* ในประโยคที่ (1) และ (2) ผ่านเกณฑ์ข้อที่ 2 เนื่องจากมีการเลือกคำปรากฏเฉพาะและไม่สามารถในแทนกันได้

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 3 จะพบว่า โครงสร้างของไวยากรณ์ในความหมายของช่วงเวลาและจุดเวลาแตกต่างกัน โดยความหมายจุดเวลาสามารถใช้เป็นคำนามนับได้ (A Countable Noun) และสามารถปรากฏร่วมกับคำนำหน้านามไม่ชี้เฉพาะได้ (Indefinite Article)

(5) ?*A time raced by.*

(6) *A time will come when we'll finally have to address global warming.*

ประโยคที่ (5) ไม่มีความเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษา เพราะปรากฏร่วมกับกริยาที่แสดงการเคลื่อนไหว จึงไม่สามารถใช้ร่วมกับคำนำหน้านามไม่ชี้เฉพาะได้ ซึ่งเป็นลักษณะโครงสร้างไวยากรณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับ *time* ในความหมายช่วงเวลา ซึ่งจัดเป็นคำนามที่นับไม่ได้ (Uncountable Noun/ Mass Noun) ในขณะที่ประโยคที่ (6) มีความเป็นธรรมชาติของการใช้ภาษา จัดเป็นความหมายจุดเวลาที่อาจนับเป็นจำนวนครั้งได้ จึงใช้คำนำหน้านามที่ ไม่ชี้เฉพาะได้ ความแตกต่างของโครงสร้างไวยากรณ์ที่ต่างกันนี้ทำให้ผ่านเกณฑ์ใน การจำแนกค่าหลายความหมายข้อที่ 3

จากการวิเคราะห์เกณฑ์ในการจำแนกค่าหลายความหมายทั้งสามข้อ ทำให้สามารถแยกความหมายของ *time* ช่วงเวลาและจุดเวลาออกจากกันได้ เพราะผ่านเกณฑ์ดังกล่าวครบทุกข้อ

2. กระบวนการนามนัย (Metonymy)

กระบวนการนามนัย (Metonymy) หรือ นามนัยเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metonymy) เป็นกระบวนการในการใช้ถ้อยคำหรือวลีที่มีความหมายแสดงลักษณะเด่นหรือมีความใกล้ชิดกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงแทนสิ่งที่กล่าวถึงนั้น (นันทนา, 2561) เช่น

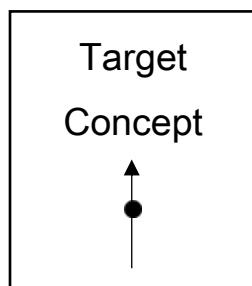
(ก) *กิเลนผยอง* ฉีกรถ *ปราสาทสายฟ้า* ไปได้ในที่สุด

ในประโยคที่ (ก) *กิเลนผยอง* และ *ปราสาทสายฟ้า* เป็นการนามนัยที่อ้างถึงทีมฟุตบอล โดยใช้สัญลักษณ์ของแต่ละทีม แทนชื่อทีม ซึ่ง *กิเลนผยอง* หมายถึง ทีมฟุตบอล เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด และ *ปราสาทสายฟ้า* หมายถึง ทีมฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด

โคแควเซสและเรดเดน (Kövecses & Radden, 1998) อธิบายไว้ว่า กระบวนการนามนัยเป็นกระบวนการทางปริชานที่มโนทัศน์ของสิ่ง ๆ หนึ่ง (Entity) เชื่อมโยงกับมโนทัศน์ของอีกสิ่งหนึ่ง ภายในวงความหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดติดกันของมโนทัศน์ในวงความหมายเดียวกัน การถ่ายทอดวงมโนทัศน์ของกระบวนการนามนัยเป็นการเข้าถึง (Access) มากกว่าการเชื่อมโยง (Mapping) หรือเป็นกระบวนการเชื่อมโยงลักษณะสำคัญที่เด่นชัดภายในวงความหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์แบบเปรียบเทียบ (Vehicle Domain) หมายถึง รูปภาษาที่ถูกลำเสนอออกมา และมโนทัศน์ปลายทาง (Target Domain) คือแนวคิดที่นำเสนอออกไป ทั้งนี้ อยู่ภายใต้วงความหมาย (Domain) เดียวกัน

ภาพที่ 1: แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการนามนัย

ดัดแปลงจากเอแวนส์และกรีน (Evans & Green, 2006)

กระบวนการนามนัยจะถูกนำเสนอออกมาในลักษณะโครงสร้าง B for A โดยที่ B จะทำหน้าที่เป็นมโนทัศน์แบบเปรียบเทียบ (Vehicle Concept) และ A จะทำหน้าที่เป็นมโนทัศน์ปลายทาง (Target Concept) เช่น PLACE FOR INSTITUTION (สถานที่อ้างถึงสถาบัน)

Buckingham Palace denied the rumors.

ประโยค “พระราชวังบัคกิงแฮมปฏิเสฐราชวาลือ” โดยที่ พระราชวังบัคกิงแฮม (Buckingham Palace) ทำหน้าทีเป็นมโนทัศน์แบบเปรีบ (Vehicle Concept) จริง ๆ แล้วหมายถึ ราชวงศัอังกฤษ ทำหน้าทีเป็นมโนทัศน์ปลายทาง (Target Concept) (Evans & Green, 2006) จะเห็นวาลือคำทีนามนัยไม่ได้มีความหมายตรงตามรูป ในทีนั้ ไม่ได้หมายถึด้พระราชวังทีเป็นสถานทีจริง ๆ แต่หมายถึสิ่งอ้างอิงคือ ราชวงศัอังกฤษ ด้เหตุผลทีว่า ราชวงศัอังกฤษ อาศัยอูในพระราชวังบัคกิงแฮมเป็นหลัก การเป็นนามนัยจึงมีลักษณะทีการทำให้องค์ประกอบโดองค์ประกอบหนึ่ของมโนทัศน์ปลายทางให้มีลักษณะทีชัดเจนขึ้นจนเกิดเป็นมโนทัศน์แบบเปรีบ แล้วใช้รูปภาษาทีเป็นมโนทัศน์แบบเปรีบแทนทีรูปภาษาของมโนทัศน์ปลายทาง

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคำหลายความหมายในภาษาไทย

ในอดีตทีผ่านมา มีงานวิจัยทีเกี่ยวข้องกัการศึกษาคำหลายความหมายในภาษาไทยอูมาก อย่างไรก็ตาม การวิจัยด้กล่าว มักจะศึกษาคำหลายความหมายทีเกิดจากคำกริยาและมักจะอธิบายความหมายด้ด้วยแนวคิแบบแจกแจกละเอียด (Full Specific Approach) เช่น การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า เช้า ของชัชวดี ศรลัมพ์ (ชัชวดี, 2538) ซึ่เป็นการศึกษาตามแนวทางของ Lakoff และ Johnson ทีใช้ภาพร่าง (Image Scheme) เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ภายใน (Interior) พื้นที่ภายนอก (Exterior) และสิ่งปิดล้อม (Boundary) ทีนั้ ชัชวดี ด้อธิบายวาลือ การเช้า คือการเคลื่อนทีจากพื้นที่ภายนอกสูพื้นที่ภายในทีมีพื้นที่ปิดล้อม การแยกความหมายหนึ่ให้เป็นความหมายใหม่นั้ วิเคราะห์จากตำแหน่งตำแหน่งการปรากฏทีแตกต่างกันก็จะนับเป็นความหมายใหม่ การวิเคราะห์ในลักษณะด้กล่าว ปรากฏในงานวิจัยในการวิเคราะห์เครือขายความหมายของคำว่า ออก ในภาษาไทย (กาจบัณชิต, 2547) เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์เครือขายความหมายของคำว่า ออก นั้ มีการนำกระบวนการอุปลักษณ์และกระบวนการนามนัยในการอธิบายกระบวนการขายความหมายของคำว่า ออก เพื่อซึ้ให้เห็นวาลือแต่ละความหมายทีแยกออกมาเป็นอีกความหมายหนึ่นั้มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ดี การวิเคราะห์ความหมายของทั้งคำว่า เช้า และ ออก นั้ ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ทีใช้ในการตัดสินความหมายต้นแบบและความหมายทีขยายออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม จิรัชย์ (จิรัชย์, 2550) ด้นำแนวคิการศึกษาความหมายแบบมีหลัการ มาใช้ในการศึกษาความหมายของคำว่า เหา ในภาษาไทย และใช้แนวคิความหมายแบบสัประเทมาอธิบายกระบวนการในการขายความหมาย ซึ่ด้วิเคราะห์ด้เริ่มจากวิเคราะห์หน้าทีและการปรากฏของคำว่า เหา พบทั้งหมด 3 ชนิดคำ ด้แก่ คำกริยา คำอนุภาค และด้ชนีบริจเฉท จากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายพื้นฐานและความหมายอื่ ๆ ทีขยายออกไปอีก โดยวิเคราะห์ความหมายและคุณสมบัติทางโครงสร้งไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม แม้วาลือจิรัชย์จะด้นำแนวคิการศึกษาสภาวะหลายความหมายแบบมีหลัการมาใช้ในการแยก

ความหมายหนึ่งออกจากความหมายหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงการใช้เกณฑ์ในการจำแนกความหมายตามแนวคิดนี้ให้เห็นแต่ละความหมายอย่างชัดเจน

วิธีการศึกษา

1. เก็บตัวอย่างประโยคจากแหล่งข้อมูลได้แก่ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (TNC) และเครือข่ายสังคมออนไลน์ทวิตเตอร์ (Twitter) จำนวน 1,000 ประโยค
2. จำแนกและจัดกลุ่มตามตำแหน่งการปรากฏ
3. วิเคราะห์ความหมายต่าง ๆ จากตำแหน่งการปรากฏและบริบทในประโยคและแจกแจงความหมาย
4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา

นรก มีทั้งความหมายต้นแบบและความหมายที่ขยาย ส่วนใหญ่เป็นความหมาย ในด้านลบ การแสดงความหมายของ นรก ไม่เพียงแต่อาศัยการปรากฏตำแหน่งต่าง ๆ เท่านั้น แต่ต้องอาศัยฉากเหตุการณ์และบริบทของรูปประโยค หรือเจตนาของผู้พูดโดยอาศัยความรู้ทางโลกเข้ามาประกอบด้วย จึงจะทำให้เห็นความหมายชัดเจนมากขึ้น ความหมายของ นรก ได้แก่

1. ความหมาย 'สถานที่ ดินแดน'
2. ความหมาย 'พญามัจจุราช'
3. ความหมาย 'เลว ชั่ว'
4. ความหมาย 'สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา'
5. ความหมาย 'การบอกระดับมาก'
6. ความหมาย 'ช่วย ฉิบหาย'

1. ความหมาย 'สถานที่ ดินแดน'

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) จัด *นรก* เป็นคำนาม สถานที่ และได้ให้ความหมายของ *นรก* ว่าเป็นดินแดนหรือภูมิที่เชื่อกันว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษ โดยปริยายหมายถึงแดนที่มีความทุกข์ทรมาน ดังนั้น *นรก* จึงเกี่ยวข้องกับสถานที่⁶ ดินแดน หรือที่เรียกกันว่า ‘นรกภูมิ’ ที่เชื่อกันว่ามีอยู่จริง ๆ ซึ่งเป็นความหมายต้นแบบของคำว่า *นรก* การปรากฏตำแหน่งของ *นรก* ที่มีความหมายดังกล่าว พบในหลายการปรากฏ ได้แก่

คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ ไป ตก ลง + นรก

- (1) โทหกแบบนี้ ระวังจะตกนรกนะ ใ้ใหญ่
- (2) ถ้าเราทำดี ก็ไม่ต้องลงนรก
- (3) ไม่อยากทำบาปแล้ว แค้กลัวตกนรกจะ ในนั้นไม่มีเธอ เดียวคิดถึง
- (4) ไหน ๆ ก็จะได้ไปนรกแล้ว เอาให้เต็มที เลวให้เต็มที

คำบุพบท จาก ใน ที่ + นรก

- (5) มันไม่ใช่แดด มันคือไออุ่นจากนรก
- (6) ถ้าเลือกได้ขอไม่เกิดดีกว่า ทรมานในนรกอาจจะดีกว่าตายทั้งเป็น
- (7) ผู้ประพடுத்தจริตทางกาย วาจา ใจ เมื่อตายไปย่อมเกิดในนรก

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า *นรก* ที่แสดงความหมาย ‘สถานที่ ดินแดน’ สามารถปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค นำหน้าคำกริยาจะเกิดในเฉพาะโครงสร้าง [*นรก* + (ไม่)มีที่ให้ V] เท่านั้น

[*นรก* + (ไม่)มีที่ให้ V]

- (8) คนเลวแบบแก *นรก*ไม่มีที่ให้ยื่นหрок
- (9) *นรก*ไม่มีที่ให้อยู่หрок พวกสัตว์มาเกิดในร่างคน

⁶ แม้ว่า *นรก* จะเป็นสถานที่ที่เป็นความเชื่อ ไม่มีขอบเขตของพื้นที่ชัดเจน แต่ในบทความนี้จะใช้ ‘สถานที่ ดินแดน’ ในการอ้างถึงนิยามในความหมายต้นแบบ เพราะเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

สังเกตว่า คำนาม *นรก* ในประโยคตัวอย่างที่ (1) ถึง (9) ให้ความหมายของ *นรก* เป็นสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางความตายของผู้กระทำบาปจริง ๆ โดยอาศัยจากการพิจารณาบริบทประกอบโดยมักจะกล่าวถึง การกระทำบาปที่เป็นผลให้ต้องเข้าไปอยู่ในนรก หรือสภาพความทุกข์ทรมานบางอย่างที่เกิดขึ้นในนรก ซึ่งความหมาย *นรก* ที่เป็น 'สถานที่ ดินแดน' โดยนัย คือ สถานที่ที่เรียกว่า 'นรกภูมิ' ซึ่งถูกจัดให้เป็นความหมายต้นแบบ เพราะเป็นความหมายแรกที่เข้าใจกันดีเมื่อกล่าวถึง *นรก* และเป็นความหมายที่เกิดขึ้นในลำดับแรก มีที่มาจากคำว่า *นิริยะ* ในภาษาบาลี ซึ่งแปลว่า สถานที่หรือดินแดนที่เต็มไปด้วยความไม่เจริญ (เบญจวรรณ, 2559) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ *นรก* ในความหมายดังกล่าวจึงจัดให้เป็นความหมายในพจนานุกรม

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ตำแหน่งการปรากฏและความหมายของคำนาม *นรก* ที่ปรากฏกับคำกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ไปสู่ *นรก* ซึ่งเป็นสถานที่นั้น อาจทำให้เข้าใจถึง 'การตาย' อีกด้วย เพราะการเดินทางไปยังพื้นที่ดังกล่าวสำหรับมนุษย์ทั่วไปที่ไม่มีอิทธิฤทธิ์ใด ทำได้เพียงโอกาสเดียวคือ เมื่อตายแล้วเท่านั้น ดังเช่นในประโยคที่ (10) (11) และ (12)

(10) ไม่มีใครทำอะไรเราได้แล้ว พวกมันลงนรกกันไปหมดแล้ว

(11) ชื่นนายยังพูดอีก ฉันจะส่งแกไปลงนรก เดี่ยวนี้แหละ

(12) สำหรับผู้หญิงคนนี้ ถ้าฉันเป็นมัจจุราช ฉันจะพาเธอไปลงนรก ด้วยน้ำมือของฉัน

ความหมายที่สื่อถึงความตายมักจะปรากฏในโครงสร้าง [กริยาแสดงการเคลื่อนที่ ไป/(ลง) + *นรก*] กล่าวคือ ปรากฏหลังคำกริยาเคลื่อนที่เฉพาะคำว่า *ไป* หรือ *ลง* เท่านั้น หรือกริยาเคลื่อนที่ดังกล่าวเรียงกัน *ไปลง*

ทั้งนี้ ต้องอาศัยการตีความจากบริบทหรือจากเหตุการณ์ร่วมด้วย เช่น จากเหตุการณ์ ในตัวอย่างประโยคที่ (10) คือ ผู้พูดถูกทำร้ายโดยกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่ดี และ *นรก* เป็นจุดหมายปลายทางของคนกลุ่มนั้นที่ต้องไปชดใช้กรรมที่ทำลงไป ลงนรก ใน บริบทนี้ จึงหมายถึง ตายไปแล้ว นอกจากนี้ แล้วในประโยคที่ (11) และ (12) ยังปรากฏกริยา *ส่ง* และ *พา* ที่แสดงการกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่งเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังจุดเป้าหมาย ในที่นี้คือ เป็นการเคลื่อนที่จากสภาพที่มีชีวิตอยู่ไปสู่สภาพการสิ้นชีวิต การ *ส่ง* หรือ *พา* ใครบางคนไปสู่ *นรก* คือการฆ่าจนก่อให้เกิดความตาย

อย่างไรก็ตาม *นรก* ที่แสดงความหมาย 'การตาย' ไม่จัดเป็นความหมายใหม่ โดยเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายตามแนวคิดสภาวะหลายความหมายแบบมีหลักการพบว่า แม้จะเป็นอีกความหมายที่ไม่ใช่ความหมายต้นแบบ แต่ความหมายที่ได้ไม่ได้เป็นความหมายของคำว่า *นรก* คำเดียว แต่

เป็นความหมายของการประกอบร่วมกับกริยาแสดงการเคลื่อนที่ นั่นคือ “พวกมันลงนรกกันไปหมดแล้ว” มีความหมายเท่ากับ “พวกมันตายกันไปหมดแล้ว” ทั้งนี้ นรก เพียงคำเดียวไม่ได้ให้ความหมายว่า ตาย แต่ ไปนรก ลงนรก และ ไปลงนรก อาจให้ความหมาย ตาย หรือไม่ก็ได้ ซึ่งยังต้องอาศัยความรู้ทางโลกทั่วไปหรือบริบทในการตีความเพิ่มเติม เช่น

(13) พระพุทธเจ้าเสด็จไปนรก

ถึงแม้ นรก ในประโยคที่ (13) จะปรากฏหลังคำกริยา ไป แต่เป็นที่เข้าใจพระพุทธเจ้าไม่ได้บริทิพานแล้วลงไปอยู่ในนรก แต่เป็นการเดินทางไปยังนรก ดังนั้นในด้านการอธิบายมโนทัศน์ ก็ต้องอาศัยความรู้ประสบการณ์ บริบทหรือจากเหตุการณ์ที่การตายสามารถเกิดขึ้นได้ และในด้านไวยากรณ์ นรก ก็ยังปรากฏเป็นคำนามเหมือนกับความหมายต้นแบบ จึงทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์จนแยกเป็นความหมายใหม่ได้

2. ความหมาย ‘พญามัจจุราช’

นรก ในความหมาย ‘พญามัจจุราช’ มักจะปรากฏเป็นคำนามที่นำหน้าคำกริยา แสดงการกระทำ เนื่องจากว่า พญามัจจุราช มีอำนาจ หน้าที่ ในการตัดสินใจ เป็นผู้สั่งการในนรกภูมิ เช่น

นรก + คำกริยาแสดงการกระทำ

(14) นรกทำนไม่ละเว้นหรือยกเว้น จะทำชีวิตชั่วหน่อย ตายก็ต้องโดนทุกคน

(15) บาปกรรมรออยู่เบื้องหน้า ผู้ใดก่อกรรมไว้ นรกจะลงโทษเอง

(16) เลขขนาดนรกยังไม่อยากรับ ลูกทอพี

(17) ตายไปก็รู้เลยคะว่าอยู่ชุมกลางสุด นรกถามหาอยู่ทุกตอน

นรก เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยคตามด้วยคำกริยาที่แสดงการกระทำได้ เช่น กริยา ละเว้น ลงโทษ อยาก ถาม ในประโยคที่ (14) ถึง (17)

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายทั้ง 3 ข้อแล้ว สามารถแยก นรก ในความหมาย ‘พญามัจจุราช’ ออกจากความหมาย ‘สถานที่ ดินแดน’ ได้ ซึ่งพบว่า

1) ในด้านเกณฑ์ความหมาย ความหมาย ‘พญามัจจุราช’ เป็นความหมายใหม่

2) ในด้านเกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ *นรก* ในความหมาย 'พญามัจจุราช' จะปรากฏในตำแหน่งหน้ากริยาที่แสดงการกระทำ เป็นผู้แสดงการกระทำดังกล่าว เป็นประธานของประโยค เนื่องจากพญามัจจุราชเป็นผู้ที่สามารถแสดงการกระทำได้ โดยสังเกตว่าสามารถปรากฏร่วมใช้คำสรรพนามเงา (Shadow Pronoun) *ท่าน* ซึ่งคำเรียกขานเป็นการใช้อ้างถึง ตัวบุคคลที่ได้รับความเคารพสูงกว่าอีกด้วย

3) ในด้านเกณฑ์ไวยากรณ์ ยังคงเป็นคำนามที่เป็นประธานในประโยคแสดงการกระทำเท่านั้น

นรก ในความหมาย พญามัจจุราช เป็นความหมายที่แยกออกจากความหมายต้นแบบโดยตรง เพราะใช้หลักการขยายความหมายแบบนามนัย (Metonymy) ลักษณะแบบ PLACE FOR PERSON IN THAT PLACE คือการใช้สถานที่อ้างถึงตัวบุคคลในสถานที่ จากตัวอย่าง (14) ถึง (17) โดยการนำรูปภาษา *นรก* ซึ่งเป็นสถานที่มาแทน 'พญามัจจุราช' เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นผู้มีอำนาจผู้เดียวที่สามารถสั่งการให้รับบุคคลมาลงโทษ ให้ละเว้นการลงโทษหรือให้ลงโทษ

3. ความหมาย 'เลว ชั่ว'

นรก ในความหมาย 'เลว ชั่ว' จัดเป็นคำนาม ที่ปรากฏหลังคำ *ไอ้ อี* หรือคำบอกปริมาณ *พวก* เช่น

(18) พ่อมึงตายค่ะ *อินรก*

(19) *พวกนรก* คุณมีสิทธิ์อะไรมาสั่งสอนเด็กในทางที่ผิด

เมื่อ *นรก* ประกอบกับคำประกอบ *ไอ้ อี* และคำบอกปริมาณ *พวก* แล้ว ในทางวากยสัมพันธ์เรียกว่า คำอนุภาค เพราะมีลักษณะความเป็นชายขอบ (Marginality) ซึ่งจะปรากฏในตำแหน่งต้นหรือท้ายประโยค โดยไม่มีความสัมพันธ์ในทางไวยากรณ์ใด ๆ กับประโยค ในขณะที่ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ จะเรียกว่า ดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติ (Pragmatic Markers) ซึ่งมีลักษณะสามารถเกิดตำแหน่งใดก็ได้ในประโยค และใช้เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน และยังเป็นการสะท้อนให้ทัศนคติและอารมณ์ของผู้พูด ซึ่งทำหน้าที่แสดงการด่า (Swearing) โดยมักจะมีบริบทเกี่ยวกับการแสดงความไม่พอใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การพิจารณาจัดให้ *นรก* เป็นคำด่าได้นั้น โดยใช้การพิจารณาเกณฑ์ 4 ข้อ ที่ดัดแปลงมาจากแนวคิดการด่าของเจ็ง (Ljung, 2011) และอรรถ (2557) ดังต่อไปนี้

1. ใช้ถ้อยคำที่เป็นคำต้องห้าม (Taboo Word) และให้ความหมายโดยนัย (Non-literal Meaning)
2. มีลักษณะเป็นวลีจำเพาะ (Phraseological Unit)

3. เป็นภาษาที่แสดงอารมณ์ที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกและทัศนคติของผู้พูด
4. มีเจตนาให้ผู้อื่นรู้สึกเจ็บปวด

จะเห็นได้ว่า *นรก* ประโยคข้างต้นผ่านเกณฑ์การเป็นคำด่า เพราะ *นรก* จัดเป็นคำต้องห้าม (Taboo Word) ที่อยู่ในหมวดคำต้องห้ามประเภทเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา ซึ่งไม่ได้ให้ความหมายโดยตรง ในที่นี้ไม่ได้ให้ความหมาย ‘สถานที่ ดินแดน’ ในด้านความเป็นวลีจำเพาะนั้น *นรก* ในความหมายนี้ไม่ได้ถูกตรึงแน่นอย่างสูงจนต้องเกิดร่วมกัน เช่น การตรึงแน่นของวลี *นรกกีนกบาล* ซึ่งผูกติดตรึงแน่นกันสูงมาก ในขณะที่ *นรก* ในความหมายนี้ปรากฏร่วมกับคำอื่นได้อย่างอิสระกว่า แต่จำกัดเพียงว่า ต้องเป็นคำประกอบ หรือคำบอกปริมาณ การใช้ *นรก* ในความหมายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกไม่พอใจของผู้พูด มีเจตนาให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด โดย ประโยคที่ (18) และ (19) *นรก* ปรากฏท้ายประโยค ตามหลังคำว่า *อี* และ ตามหลังคำว่า *พวก* แสดงความรู้สึกไม่พอใจแต่โดยมีเจตนาทำให้อีกฝ่ายรู้สึกเจ็บปวดจาก การกระทำบางอย่างที่ผู้กล่าวได้กระทำลงไป

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายทั้ง 3 ข้อแล้ว สามารถแยก *นรก* ในความหมาย ‘เลว ชั่ว’ ออกจากความหมาย ‘สถานที่ ดินแดน’ ได้ ดังต่อไปนี้

- 1) ในด้านเกณฑ์ความหมาย ความหมาย ‘ชั่ว เลว’ ให้ความหมายใหม่
- 2) ในด้านเกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ *นรก* ในความหมาย ‘เลว ชั่ว’ จะสามารถตามหลังคำประกอบ *ไอ้ อี* และคำบอกปริมาณ *พวก* ซึ่งไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวในความหมายต้นแบบได้
- 3) ในด้านเกณฑ์ไวยากรณ์ *นรก* ในความหมายนี้ เมื่อประกอบกับคำประกอบ *ไอ้ อี* และคำบอกปริมาณ *พวก* แล้ว จะมีลักษณะเป็นคำอนุภาคซึ่งจะปรากฏในตำแหน่งต้นหรือท้ายประโยคเท่านั้น ไม่มีความผูกพันใดในเชิงการปรากฏร่วมกับคำที่อยู่ในประโยค และ มีลักษณะความเป็นชายขอบของประโยค ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เรียกว่าเป็นดัชนีบ่งชี้วัจน-ปฏิบัติจะทำหน้าที่แสดงการด่า ซึ่งเป็นการแสดงความไม่พอใจ

ดังนั้น *นรก* ในความหมาย ‘เลว ชั่ว’ จึงผ่านคุณสมบัติข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ทำให้สามารถแยกความหมายได้

นรก ในความหมาย ‘เลว ชั่ว’ เป็นความหมายที่แยกออกมาจากความหมายต้นแบบโดยตรง ด้วยกระบวนการขยายความหมายแบบนามนัย (Metonymy) ใน 2 ลักษณะตามลำดับได้แก่ PLACE FOR PERSON IN THAT PLACE และ PERSON FOR PROPERTIES OF PERSON โดยเริ่มจากลักษณะ PLACE

FOR PERSON IN THAT PLACE สถานที่อ้างถึงบุคคลที่อ้างถึง ซึ่งเป็นการใช้คำว่า *นรก* แทนบุคคลที่ต้องชดใช้กรรม ได้รับการลงโทษในนรก ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่า หมายถึงคนที่กระทำความชั่วเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ จากนั้น ลักษณะถัดมาคือ PERSON FOR PROPERTIES OF PERSON บุคคลอ้างถึงคุณสมบัติของคน ที่อ้างถึง โดยเลือกเอาคุณสมบัติพฤติกรรมการกระทำความชั่วมาใช้อ้างถึงคน ดังนั้น *นรก* ไม่ได้อ้างถึง ‘ความชั่ว เลว’ โดยตรง แต่ผ่านอ้างถึงบุคคลที่ต้องชดใช้กรรมในนรกก่อนแล้วจึงอ้างบุคคลถึงพฤติกรรมที่บุคคลนั้นกระทำไว้ ซึ่งเป็นความชั่ว และนำมาใช้เป็นคำด่าต่อคนหรือกลุ่มคนที่ผู้พูดรู้สึกไม่พอใจต่อการกระทำบางอย่าง

4. ความหมาย ‘สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา’

นรก ในความหมาย ‘สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา’ ใช้พูดถึงสภาวะความทุกข์ทรมานของ ผู้พูดต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง มีคุณสมบัติเป็นคำนามและคำกริยา พบได้หลายการปรากฏ เมื่อเป็นคำนามจะปรากฏในตำแหน่งหลังกริยา หลังคำบุพบท และหน้าคำนาม ดังนี้

คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ + *นรก*

คำกริยา กลายเป็น เป็น คือ + *นรก*

คำกริยา เหมือน + คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ ตก + *นรก*

(20) จะสอบแล้ว ขอผ่าน*นรก*พุงนี้ก่อน panic จนนอนไม่หลับแล้ว

(21) บ้านเริ่มกลายเป็น*นรก*อันเกิดจากเรื่องบาดใจขึ้นมาทันที

(22) พอลูกอยู่กับเขานาน ๆ เข้า ชีวิตก็เหมือนตก*นรก*ทุกที

คำกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่นำหน้าคำว่า *นรก* ในประโยคที่ (20) ต้องอาศัยบริบทในการตีความรูปประโยคให้เห็นว่า ไม่ใช่การเดินทางเข้าไปสู่ *นรก* ที่เป็นสถานที่ แต่ให้ความหมายของการประสบพบเจอ มีประสบการณ์มาก่อน เมื่อพิจารณา ผ่าน*นรก* ร่วมกับบริบทแล้ว หมายถึงการผ่านพ้นการสอบ เป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก ซึ่งผู้พูดเห็นว่าเป็นสภาวะที่ไม่พึงปรารถนา เช่นเดียวกับ *นรก* ตามหลังคำกริยา กลายเป็น เป็น จากประโยคที่ (21) “บ้านเริ่มมีสภาพเป็น*นรก*” แสดงถึงสภาวะในนรก ซึ่งให้ความหมาย ‘สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา’ ซึ่งไม่ได้หมายถึงกลายเป็นสภาพเป็นสถานที่ *นรก* จริง ๆ แต่เพราะเรื่องบาดหมางใจในครอบครัวเมื่ออยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดสภาวะไม่พึงประสงค์ที่เป็นความทุกข์ทรมานใจ สำหรับคำกริยา เหมือน แสดงการเปรียบเทียบในระดับเท่ากัน ซึ่งตัวอย่างประโยคที่ (22) หมายถึง การมีชีวิตเช่นเดียวกันกับสภาวะตก*นรก* ซึ่ง

การตกนรกไม่ได้เน้นไปที่สิ้นสภาพการมีชีวิตหรือการเดินทางไปสู่นรก แต่เป็นความทุกข์ทรมานที่เกิดจากการใช้ชีวิตร่วมกับคนคนหนึ่งมาเป็นระยะเวลาานาน

คำบุพบท *ดั่ง อย่างกับ + นรก*

(23) ไทศัพท์ก็คือร้อนดั่งนรก ชาร์ตไปด้วย คอลไปด้วย

(24) แต่ชอบแดด ชอบแดดทุกที่ยกเว้น ไทยกับดูไบ ไม่ไหว อย่างกับนรก ร้อนเกิน

ประโยคที่ (23) และ (24) *นรก* ตามหลังคำบุพบท *ดั่ง* และ *อย่างกับ* ตามลำดับ ลักษณะของการเปรียบเทียบในระดับที่เท่ากันเหมือนกับการใช้คำกริยา *เหมือน* ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเอาสภาวะความร้อน ซึ่งเป็นที่ไม่พึงปรารถนาใน *นรก* มาใช้ให้เป็นความหมายเด่นกว่าไม่ใช่การเปรียบเทียบในเชิงสถานที่

นรก + คำบุพบท

(25) *นรก*ของคนหิวคือการสั่งอาหารมากเกินไปจนจำเป็นแล้วต้องกินให้หมดนี้แหละ

(26) อะไรทำได้ก็ต้องทำ มากสุดคือล้มละลาย ตัด*นรก*ทางการเงินไป 5 ปี ก็ต้องยอม

บริบทที่ตามหลังคำบุพบทในโครงสร้างนี้จะแสดงถึงสิ่งที่ทำให้ผู้พูดเกิดสภาวะที่ไม่พึงปรารถนา เช่น ตัวอย่างประโยคที่ (25) “*นรก*ของคนหิว” หมายถึง จะเกิดสภาวะที่ย่ำแย่ เป็นความทุกข์ที่เกิดจากการสั่งอาหารมากเกินไปตอนที่รู้สึกหิว เพราะต้องกินให้หมด ไม่เช่นนั้นจะมีอาหารมากมายที่เหลือไว้

คำนาม + นรก

(27) 4 สัปดาห์*นรก*ผ่านไปเร็วซิบหาย เหลือสามัญอีกแค่อาทิตย์เดียว

(28) ติดกราบดินจริง ๆ สำหรับถนนเส้นนี้ ถนนลาดพร้าว ถนนเส้น*นรก*ในตำนาน

(29) นั่นเป็นโรงงาน*นรก*หรรอ ต้องทำงานตั้งแต่เช้าถึงค่ำ ไม่ได้หยุด

นรก เป็นคำคุณศัพท์ ทำหน้าที่ขยายสิ่งที่ผู้พูดเห็นว่าอยู่ในสภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ย่ำแย่ รู้สึกทรมานที่ต้องเผชิญกับสิ่งนั้น เช่น ประโยคที่ (27) “4 สัปดาห์*นรก*” ผู้พูดเห็นว่า 4 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นสัปดาห์ที่ผู้พูดอยู่ในสภาวะย่ำแย่ที่ต้องเผชิญ เมื่อพิจารณาบริบท คำว่า *สามัญ* หมายถึงการสอบ 9 วิชาสามัญ เป็นการเพื่อนำผลคะแนนไปยื่นศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งก่อนหน้าการสอบ 9 วิชาสามัญต้องสอบปลายภาคเรียน

GAT PAT และ ONET ซึ่งเป็นการสอบติดกันทุกสัปดาห์ เหตุการณ์นี้ทำให้ผู้พูดต้องอยู่สภาวะทุกข์ทรมานไม่เพียงปรารถนา

คำนาม + (ก็/ จะ) + นรก

(30) GAT นี้ไม่แน่ใจอะ ทำได้แต่ถูกมัยอีกเรื่อง แต่ PAT1 นี้^{นรก}มากกกก

(31) ตอนนี^{ก็}ก็^{นรก}ไม่ต่างกัน งานเยอะมาก นอนดึกทุกวัน กอดคอร้องไห้

(32) อากาศในนี้^{ก็}ก็^{นรก}แทบหายใจไม่ได้แล้วนะ อากาศข้างนอกจะ^{นรก}มากแค่ไหน

(33) ผู้^{จะ}จะ ทางนี้^{ก็}ก็^{นรก}จะ ปรับหลักสูตรใหม่^{นรก}ต้องเขียนหลักสูตรเองอะ

นรก เป็นคำกริยาของประธานตัวใด แสดงว่าประธานตัวนั้นมีสภาวะอันไม่พึงปรารถนาต่อผู้พูด เช่น ประโยคที่ (30) “PAT 1 *นรก*” ข้อสอบ PAT1 เป็นข้อสอบที่มีความยากมาก จนผู้พูดรู้สึกทรมานในขณะที่กำลังทำข้อสอบอยู่ ประโยคที่ (31) “*ก็*ก็^{นรก}” แสดงความรู้สึกของผู้พูดที่ตกอยู่ในสภาวะอันไม่พึงปรารถนา ความเหนื่อยล้า มีงานเยอะและต้องนอนดึกหลายวันติดต่อกัน

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายแล้ว สามารถแยก *นรก* ในความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงประสงค์’ ออกจากความหมายต้นแบบได้ ดังนี้

- 1) ในด้านเกณฑ์ความหมาย *นรก* ในความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงปรารถนา’ เป็นความหมายใหม่
- 2) ในด้านการอธิบายมโนทัศน์ ความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงปรารถนา’ ปรากฏได้ในหลายตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งหลังคำกริยา ตำแหน่งหลังคำบุพบท ตำแหน่งหน้าคำนาม ตำแหน่งหลังคำนาม ซึ่งมีตำแหน่งที่เกิดเช่นเดียวกับ *นรก* ในความหมายต้นแบบ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าคำกริยาและตำแหน่งหลังคำบุพบท อย่างไรก็ตาม *นรก* ในความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงปรารถนา’ เลือกริยาที่แสดงการเคลื่อนไหวที่ *ผ่าน* เท่านั้น และสามารถปรากฏตามหลังกริยาแสดงสภาพ *กลายเป็น เป็น คือ* รวมไปถึงกริยาที่แสดงความคล้ายคลึง *เหมือน* ที่มีลักษณะเปรียบเทียบ โดยต้องอาศัยการตีความที่ไม่ใช่การเดินทางไปนรก แต่เป็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในขณะที่ความแบบต้นแบบนั้นเน้นการเดินทางไปสู่สถานที่นรกที่เป็นจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ สภาวะอันไม่พึงปรารถนา รวมไปถึง ความร้อน ความขี้แย ความเหนื่อยล้า และความทุกข์ทรมานอื่น ๆ ก็จัดให้เป็นความหมายเดียวกัน
- 3) ในด้านเกณฑ์ไวยากรณ์ *นรก* ไม่เป็นเพียงแค่คำนาม แต่สามารถเป็นทั้งคำนาม คำคุณศัพท์ คำกริยาได้อีกด้วย และเลือกการปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ต่างจาก *นรก* ในความหมายต้นแบบ

ดังนั้น *นรก* ในความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงปรารถนา’ จึงผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นเกณฑ์หลัก ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 จึงสามารถแยกความหมายออกมาได้

นรก ที่แสดงถึงสภาวะอันไม่พึงปรารถนา เป็นความหมายที่แยกออกจากความหมายต้นแบบโดยตรง ด้วยกระบวนการขยายความหมายแบบนามนัย (Metonymy) ลักษณะ PLACE FOR PROPERTIES OF THAT PLACE สถานที่อ้างถึงคุณสมบัติของสถานที่ที่อ้างถึง เป็นการใช้คำว่า *นรก* แทนคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสภาวะอันไม่พึงประสงค์ในนรก อาทิ สภาพความทุกข์ทรมาน ความย่ำแย่ สภาพอากาศร้อน ความอึดอัดของผู้ที่ต้องได้รับโทษมาใช้คำว่า *นรก* และเมื่อใดที่ผู้พูดรู้สึกดังกล่าวจึงใช้ *นรก* ในคุณสมบัติทางความหมายนี้ แทนความรู้สึกของตนเอง อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า การใช้คำกริยา *เหมือน* และ *คำบุพบท* *ดั่ง* และ *อย่างกับ* มีรูปภาพาแบบอุปลักษณ์ เพราะเป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบนี้เป็นเพียงรูปภาพาไม่ใช่กระบวนการ ไม่ได้เปรียบเทียบโดยตรง เช่น “อากาศร้อนอย่างกับนรก” ไม่ได้เปรียบเทียบสภาพอากาศร้อน กับ *นรก* ในความหมายสถานที่ แต่ *นรก* ได้ผ่านกระบวนการนามนัยในลักษณะที่รูปภาพา *นรก* ในความหมาย ‘สถานที่’ อ้างถึงคุณสมบัติของสภาวะไม่พึงปรารถนาอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้ความหมายนี้แล้วจึงนำมาใช้กับ สภาพอากาศร้อน เพื่อให้ความรู้สึกความร้อนที่ว่าเป็นสภาวะที่ไม่พึงปรารถนาที่อยู่ใน *นรก* อนุมานเข้าใจได้ว่าอยู่ในระดับรุนแรง *นรก* ในความหมายดังกล่าวจึงเป็นการขยายความหมายแบบนามนัย

5. ความหมาย ‘การบอกระดับมาก’

นรก ที่แสดงถึงความหมาย ‘การบอกระดับมาก’ จะปรากฏตามหลังคำกริยาคุณศัพท์หรือกริยาที่แสดงสภาพ ในบางครั้งอาจมีคำว่า *มาก* ปรากฏต่อท้ายได้อีก

คำกริยา + *นรก* + (มาก)

(34) รถติด*นรก* กว่าที่จะถึงที่ทำงาน เกือบสิบโมง

(35) เมื่อกวานเหมือนตายทั้งเป็นเหนื่อย*นรก*

(36) ยำขนมจีนเล่นกูกี้แล้ว เผ็ด*นรก*

นรก ที่ตามหลังคำกริยาในตัวอย่างประโยคที่ (34) ถึง (36) เป็น ‘การบอกระดับมาก’ เช่น ในประโยคที่ (34) ก็แสดงสภาวะรถติดในระดับมาก ประโยคที่ (35) แสดงอาการเหนื่อยในระดับมากของผู้พูด และประโยคที่ (36) แสดงสภาวะความเผ็ดของอาหารขนมจีนในระดับมาก ซึ่งระดับมากของคำว่า *นรก* จะสามารถอนุมานได้ว่าเป็นระดับมากขั้นรุนแรงที่รับรู้ได้ถึงความทรมานจนทนไม่ไหวต่อสภาพนั้น ๆ อีกด้วย

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายแล้ว สามารถแยก *นรก* ในความหมาย ‘การบอกระดับมาก’ ออกจากความหมายต้นแบบ ดังนี้

1) ในด้านเกณฑ์ความหมาย *นรก* ในความหมาย ‘การบอกระดับมาก’ เป็นความใหม่ ไม่ได้สื่อความถึง *นรก* ที่เป็น ‘สถานที่’

2) ในด้านเกณฑ์การอธิบายนิทัศน์ ในความหมายนี้ *นรก* จะปรากฏตามหลังคำกริยาที่แสดงสภาพเท่านั้น เช่น สภาพรตติดี สภาพอาการเหนื่อย สภาพความร้อน และสามารถมีคำว่า *มาก* ขยายตามหลังคำว่า *นรก* ได้อีก การปรากฏนี้ไม่พบในความหมายอื่น

3) ในด้านเกณฑ์ไวยากรณ์ *นรก* ที่อยู่ในตำแหน่งดังกล่าว เป็นคำวิเศษณ์

ดังนั้น *นรก* ในความหมาย ‘การบอกระดับมาก’ จึงสามารถจัดเป็นอีกหนึ่งความหมาย เพราะผ่านเกณฑ์หลักข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และ 3 ซึ่งไม่พบในความหมายอื่นอีกด้วย

นรก ที่บอกระดับมากนั้น เป็นความหมายที่แยกออกมาจากความหมาย ‘สภาวะอันไม่พึงปรารถนา’ การแยกความหมายนี้เกิดจากระบวนการขยายความหมายแบบนามนัย ลักษณะ PROPERTIES OF THAT PLACE FOR DEGREE คุณสมบัติของสถานที่อ้างอิงระดับ และเลือกคุณสมบัติการบอกระดับมาก (Degree) การขยายความหมายของคำว่า *นรก* ในความหมาย ‘การบอกระดับมาก’ เกิดจากการอนุมานเมื่อ *นรก* ถูกใช้ในความหมาย ‘สภาวะไม่พึงปรารถนา’ เนื่องจากสภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ความทุกข์ ทรมาน ความยากลำบาก ความร้อน เป็นสภาวะที่สามารถบอกระดับได้ เริ่มตั้งแต่ไม่เกิดสภาวะจนไปถึงเกิดสภาวะในระดับมาก โดยสามารถกล่าวได้ว่า ทรมานมาก ไม่ทรมาน และทรมานนิดหน่อย การใช้ *นรก* เพื่อกล่าวถึงสภาวะไม่พึงปรารถนา มักจะถูกอนุมานว่าอยู่ในระดับมาก เป็นสภาวะที่เกิดในขั้นรุนแรง หรือขั้นสูงสุด (Extreme Point of Degree) เช่น เมื่อพูดว่า “อากาศ*นรก*มาก” ก็จะอนุมานให้เข้าใจถึงระดับมากโดยทันที ในการขยายความหมายนี้ ความเข้าใจ *นรก* ในระดับมาก ถูกทำให้เด่นชัด มีความแข็งแกร่งมากขึ้น ในขณะที่ความหมายสภาวะที่ไม่พึงปรารถนาถูกเจือจางลง

6. คำสบล ‘ช่วย ฉิบหาย’

คำสบล *นรก* ในความหมาย ‘ช่วย ฉิบหาย’ ปรากฏอยู่ตำแหน่งใดของประโยคก็ได้ ไม่ผูกพันกับคำใดในประโยค โดยสามารถปรากฏเดี่ยว ๆ อาจมีคำว่า *ชัด ๆ* *จริง ๆ* *มาก ๆ* ขยายตามหลังได้ เช่น

นรก + (*ชัด ๆ* / *จริง ๆ* / *มาก ๆ*)

(37) เวลาแห่งความสุขมักหมดไวเสมอ เดียวจะเปิดเทอมอีกแล้ว นรกชัด ๆ

(38) อีกสองวันเปิดเทอมไว้อยย นรก

(39) นรกมาก เล่นอীগักินน้ำแล้วแพ้ กินน้ำไปเป็นลิตร ปวดท้องว้อยยย

(40) นรกจริง ๆ ต้องมาเจอคนแบบนายเนี่ย จะไปไหนก็ไป ไป

ในทางวากยสัมพันธ์ นรก ในความหมายนี้ในทางวากยสัมพันธ์มีคุณสมบัติเป็น คำอนุภาค เพราะมีลักษณะความเป็นชายขอบ (Marginality) สามารถปรากฏในตำแหน่งหน้าหรือหลังประโยคได้ โดยไม่มีความผูกพันในทางไวยากรณ์ใด ๆ กับประโยค และซึ่งทำหน้าที่วัจนปฏิบัติศาสตร์แสดงการสบถ โดยจัดให้ นรก เป็นดัชนีบ่งชี้วัจนปฏิบัติ (Pragmatic Marker) เนื่องจากเกิดในภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน มีความไม่เป็นทางการสูง สามารถปรากฏในตำแหน่งใดก็ได้ในประโยค และสะท้อนความรู้สึกของผู้พูด

นรก ที่ทำหน้าที่ในการสบถนี้ คล้ายกับ นรก ในการแสดงหน้าที่การด่า เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ที่ดัดแปลงมาจากการเกณฑ์พิจารณาการเป็นคำด่า 4 ข้อของเจ็ง (Ljung, 2011) และ อรทัย (2557) แล้วจะพบว่า นรก ที่แสดงการสบถ ผ่านเกณฑ์ข้อ 1 2 และ 3 โดยที่เป็นคำต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและให้ความหมายโดยนัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายใน 'สถานที่ ดินแดน' มีลักษณะเป็นวลีจำเพาะในการปรากฏเดี่ยว แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ข้อสุดท้าย เนื่องจาก การสบถไม่ได้มีเจตนาทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด เป็นการแสดงความรู้สึกต่อตนเองที่ต้องประสบกับเหตุการณ์หรือสภาวะที่ต้องการให้เกิดขึ้น

จากตัวอย่างประโยคที่ (37) ถึง (40) คำว่า นรก ปรากฏในตำแหน่งหลังประโยคและหน้าประโยค เพื่อแสดงการสบถต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้พูดประสบและไม่ต้องการให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น ซึ่งได้กล่าว นรก ต่อตนเองที่ต้องพบเจอกับเหตุการณ์เช่นนั้น เช่น เหตุการณ์ที่โรงเรียนใกล้จะเปิดภาคเรียน การเสียพนัน การพบผู้ชายที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ชอบ เป็นต้น เหล่านี้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนทำให้ต้องสบถ นรก เป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในสภาวะอันไม่พึงปรารถนานั่นเอง

นรก มีความหมาย 'ช่วย ฉิบหาย' แสดงการสบถ เพราะเป็นความเคราะห์ร้าย ความทรมานที่ต้องเจอเมื่อวิเคราะห์ตามเกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมายแล้ว จะพบว่า

1) ในด้านเกณฑ์ความหมาย นรก ให้ความหมายใหม่คือความหมาย 'ช่วย ฉิบหาย'

2) ในด้านเกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ การสบถ *นรก* จะมีลักษณะความเป็นชายขอบ ที่เกิดในตำแหน่งใดก็ได้ ไม่มีความผูกพันใด ๆ กับประโยค กล่าวคือไม่ทำหน้าที่ใด ไม่จำเป็นต้องเป็นประธานหรือเป็นส่วนเติมเต็มในประโยค

3) ในด้านเกณฑ์ไวยากรณ์ การอธิบายทางวากยสัมพันธ์จะจัดให้ *นรก* มีคุณสมบัติ คำอนุภาค และในทางวจนปฏิบัติศาสตร์ จะมีคุณสมบัติเป็นดัชนีบ่งชี้วจนปฏิบัติ (Pragmatic Marker) ที่แสดงการสบถ

จากการพิจารณาเกณฑ์ทั้งสามข้อแล้ว *นรก* ผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นเกณฑ์หลัก เกณฑ์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ทำให้สามารถแยกความหมายออกมาเป็นความหมายใหม่ได้ ซึ่งเป็นการแยกความหมายจากความหมายต้นแบบ 'สถานที่ ดินแดน' ด้วยกระบวนการขยายความหมายแบบนามนัย (Metonymy) 2 ลักษณะตามลำดับ ได้แก่ 1) PLACE FOR PERSON IN THAT PLACE สถานที่อ้างถึงบุคคลในสถานที่ และ 2) PERSON FOR FEELING OF THAT PERSON บุคคลในสถานที่อ้างถึงความรู้สึกของบุคคลนั้น ในลำดับแรก ใช้สถานที่ *นรก* แทนบุคคลในสถานที่ ซึ่งบุคคลในสถานที่ที่อ้างถึงนี้ หมายถึง กลุ่มคนที่ต้องไปชดใช้กรรมในนรก โดยนัยคือเป็นผู้ที่กระทำความผิดครั้งมีชีวิตอยู่บนโลก แล้วกลุ่มบุคคลดังกล่าวอ้างถึงความรู้สึกของกลุ่มคนนั้น หมายความว่า ความรู้สึกที่จะต้องได้รับการลงโทษ เป็นเหตุการณ์หรือสภาวะที่ไม่ต้องการหรือเป็นสภาวะที่ไม่พึงปรารถนาของผู้พูด เมื่อต้องได้รับการลงโทษจึงเป็นความรู้สึกที่โกรธหรือไม่พึงพอใจต่อตนเองที่ต้องได้รับการลงโทษ จึงเป็นการแสดงสารถออกมา โดยที่ไม่มีเจตนาให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดสภาวะการหลายความหมายแบบมีหลักการ (Principled Polysemy) สามารถแยกความหมายของ *นรก* โดยการใช้เกณฑ์ในการจำแนกคำหลายความหมาย 3 ข้อ อันได้แก่ 1) เกณฑ์ด้านความหมาย 2) เกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ และ 3) เกณฑ์ไวยากรณ์ (Tyler & Evans, 2003)

1) เกณฑ์ความหมาย จะต้องได้ความหมายอื่นที่ไม่ใช่ความเดิม พิเศษไปกว่าเดิม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากความหมายที่ย้ายออกไปจาก *นรก* ที่เป็นสถานที่ ดินแดนแล้ว ก่อเป็นความหมายพิเศษที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น

2) เกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์ ช่วยในการพิจารณาตำแหน่งในการปรากฏของ *นรก* แต่ละความหมาย ซึ่งจะเลือกตำแหน่งการปรากฏไม่เหมือนกัน หากเกิดในตำแหน่งเดียวกันก็จะเลือกคำหรือบริบทในการตีความที่แตกต่างกันออกไป

3) เกณฑ์ไวยากรณ์ เกี่ยวข้องชนิดของคำกับการปรากฏตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการปรากฏที่เฉพาะจะทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้การจัดกลุ่มความหมายต้องพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ตัดสินร่วมกันทั้งสามข้อ เพื่อหาจุดร่วมและจุดต่างในการแยกความหมายให้ขาดออกจากกัน ทำให้แจ่มแจ้ง *นรก* มีทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่ 1) ความหมาย 'สถานที่ ดินแดน' ซึ่งเป็นความหมายต้นแบบ 2) ความหมาย 'พญามัจจุราช' 3) ความหมาย 'เลว ชั่ว' 4) ความหมาย 'สภาวะที่ไม่พึงปรารถนา' 5) ความหมาย 'การบอกระดับมาก' และ 6) ความหมาย 'ช่วย ฉิบหาย' ซึ่งในกระบวนการขยายความหมายแบบนามนัย (Metonymy) คือ ความหมายต้นแบบ *นรก* ใน 'สถานที่ ดินแดน' ซึ่งเป็นลักษณะขอบเขต สถานที่ ถูกเจือจางลง แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ที่อยู่ใน *นรก* ถูกทำให้เกิดการแข็งแกร่งทางความหมาย หรือมีความชัดเจนมากขึ้นแทนที่ความหมายต้นแบบ เช่น ความหมาย 'พญามัจจุราช' ที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในนรก เป็นผู้มีอำนาจ หน้าที่ในการตัดสินลงโทษบุคคลในนรก ถูกทำให้แข็งแกร่งขึ้นทางความหมายแทนที่ความหมาย 'สถานที่ ดินแดน' โดยที่ยังคงรูปภาษา *นรก* ไว้อยู่ แต่สามารถปรากฏเป็นประธานในประโยคนำหน้ากริยาแสดงการกระทำได้ เป็นต้น ความหมายต่าง ๆ ของ *นรก* สามารถจัดให้เป็นแผนภูมิภาพแสดงเครือข่ายของความหมาย โดยแสดงสัญลักษณ์ต่อไปนี้

- 1) วงกลมสีดำใหญ่ที่สุดตรงกลาง หมายถึง ความหมายต้นแบบ
- 2) วงกลมสีดำเล็กอื่น ๆ หมายถึง แต่ละความหมายที่ขยายออกไป
- 3) ลูกศรหัวเดียว หมายถึง เส้นทางการขยายความหมาย โดยที่ปลายหัวลูกศร เป็นความหมายใหม่ที่ขยายออกมา อีกด้านของลูกศรคือ ความหมายที่ก่อนที่จะถูกขยายออกมา
- 4) วงกลมเล็กสีขาว หมายถึง โหนดที่รวมความหมายแ่งมุมเดียวกันไว้ด้วยกันถูกจัดกลุ่มว่ามีการขยายความหมายในทิศทางเดียวกัน จากในภาพที่ 2 จะเห็นว่า ความหมาย 'ช่วย ฉิบหาย' และความหมาย 'เลว ชั่ว' ถูกจัดอยู่ในโหนดสีขาวเดียวกัน เพราะทำหน้าที่ ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การสบถและการด่า

เอกสารอ้างอิง

1. เอกสารอ้างอิงฉบับภาษาไทย

กาจบัณฑิต วงษ์ศรี. (2547). *เครือข่ายความหมายของคำว่า 'ออก' ในภาษาไทย: การศึกษาแนววรรณศาสตร์* ปริชาณ. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิรัชย์ หิรัญรัตน์. (2550). *การศึกษาความหมายของคำว่า 'เอา' ในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2538). *การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า 'เข้า'*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นันทนา วงษ์ไทย. (2561). *ภาษาและความหมาย*. โรงพิมพ์ เค.ซี. อินเทอร์เน็ตเพรส.

เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา. (2559). *แนวทางการอธิบายเรื่องนรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาสำหรับ* คนรุ่นใหม่. *วารสารพุทธมคัศ*, 1(1), 43-53.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.

สมจินต์ สมมาปัญญา. (2533). *นรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อยุธยา.

อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). *การศึกษาคำด่าตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

2. เอกสารอ้างอิงฉบับภาษาอังกฤษ

Evan, V, & M. Green. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Edinburgh University Press.

Kövecses, Z., & Radden, G. (1998). Metonymy: Developing a cognitive linguistic view. *Cognitive Linguistics*, 9(1), 291-325.

Ljung, M. (2011). *Swearing: A cross-cultural linguistic study*. Palgrave Macmillan.

Tyler, A., & Evans, C. (2003). *The semantics of English preposition: Spatial scenes, embodied meaning and cognition*. Cambridge University Press.

VACANA JOURNAL